

Budapestre vonatkozó újságcikkek

Szerző: *Gogolán Lajos*
Cím: *Meghalt Hunyady Sándor*

Forrás: *Magyar Nemzet*

Bp.

(Hely)

1942. okt. 13.

(Idő)

(Köt. v. füz.)

(Oldal)

Osztályozás

Tárgy

92

Hely

Hunyady Sándor

Idő

"1942"

Személy

Meghalt Hunyady Sándor

Szombaton a késő esti órákban elterjedt a városban a hír: meghalt Hunyady Sándor. És ez a szomorú, elsőlétített háborús Budapest egy pillanatra a szívéhez kapott. A kávéházakban sok kézből lehanyatlott az újság és az ajkak felé emelt feketekávé csészék koppanva hulltak vissza a tányérra. A nagykorúti szállodában pedig ez a legszeretettelőbb író lakott, a kis szobalányok szeme könnyel telt meg, a londinerek elsápadtak és a pincérek kezében is megremegett az étlap. Egy város gyászolt s ez a gyász valószínűtlenül igaz és szívből fakadó volt. A körlelhetetlen halál pillanatában mindenki előtt felbukkant Hunyady Sándor szép férfifeje, selymes hajának ezüstös csillogása, két dióbarna szemének mély, enyberü pillantása.

De akkorára a Park-szanatórium második emeletének 94-es számú szobájában már fehér lepellet borították a halott arcát. Súlyos betegen, hetekkel azelőtt hozták be, egy este kedvenc klubjában rosszul lett, elfulladt a lélekzete s haza kellett mennie. Másnap már bent feküdt. Csillapítószerket kapott, jobban lett, de az orvosok sejtették, hogy az író aligha hagyja el élve a sanatóriumot. Tüdőgyulladás állapotokba került, mely aligha

nem mellhártyagyulladásal komplikálódott, de gyanús influenza-tünetek is felléptek, gerincvelő-punkciót kellett végrehajtani.

Halála előtt egy héttel operálták. Az orvosok tüdőátlyogot állapítottak meg, néhány bordáját eltávolították, hogy közférjenek a beteg részhez. Az életveszélyes, nagyon nehéz operáció után Hunyady Sándor ijesztően megváltozott. Három bordája hiányzott, a legkisebb lélekzetre vagy mozdulatra emberfeletti fájdalmak lepték meg és évtizedeket öregedett. Arca háromszög formára nyúlt, keze minő egy tizenéves esztendő kislányé. Hig fagyallott ehetett csak, beszélnie nem volt szabad s csak barátainak könyörgött, hogy beszéljenek neki, szórakoztassák. Csak nagy dióbarna szemei fejezték ki a mérhetetlen fájdalmat s egyszer nyögve, elfulladva megszólalt:

— *Most meghalok.*

És hiába vigasztalták, hiába próbálták kiverni fejéből a gondolatot, tudta és érezte, hogy ezt a szobát nem hagyja el élve. Kínjai gyarapodtak. Olyan fájdalmak lepték el, hogy fogai csikorgatása közben sorra kilöredtek. Elviselhetetlen volt, amit érzett. A láztól arca ismét kipirosodott, egy erőteljes, szép férfi feküdt a főhéher párnákon. Selymes haja verejtékes hom-

lokára hullt, bajusza furcsán megnőtt. Akik e néhány nap alatt meglátogatták, tántorogva jöttek ki a szobából. A telefon szüntelenül csengett, a magyar irodalmi élet legkiválóbbjai érdeklődnek aggodó hangon. Egymásután érkeznek a virágcsokrok, az ajándékok, a város elárasztja szeretetével a haloklót.

Közben az orvosok harca egyre komorabb. Vizsgálatok, konzilium s aztán a kétségbeesítő megállapítás: *tüdővízgyulladás*. Már alig van remény. Mindenesetre elhatározzák, hogy még egyszer megkísérlik a lebetetlent, reggel megoperálják, felnyitják a tüdőt. Injekciókat adnak, de a beteg állapota nem alkalmas a műtetre. Várjunk még egy napig. Hunyady még eszmeletnél van, de most már gyakran elszenderedik, magához tér és ismét elalszik. Élet és halál már játékosan dobálóznak vele, az eszmét kihagy. Már nem lehet hozzá bemeni, nincs kivel beszélni. Önmagával viaskodik. Ágya mellett szüntelenül orvosok állnak, ápolónők és szombaton este lezárják a szemét.

Hunyady Sándor végrendelete

Hunyady Sándor megérezte a közeledő halált és október 3-án, amikor még orvosai javában biztatták, hogy nem lesz semmi baj,

végrendekezett. Ezt a végrendeletet egy ceruzával írt levélbe foglalta, melyet féltestvéréhez, Bródy Jánoshoz írt. A levél szerint az író mindenekelőtt kétezer pengőt hagyományozott özvegy Hunyady Józsefnének, néhai édesanyja egyetlen idősebb rokonának. Irodalmi és színházi műveinek szerzői díját a Hegedűs Gyula elnöksége alatt álló *Újságírók Szanatórium Egyesületére* hagyta azzal, hogy talán még az ő műveinek is lesz egyszer konjunktúrájuk s akkor a tantiemekből takaros kis összeg kerekedhetik. Végül közölte, hogy kétezer-négyszáz pengője a Royal-szálló safejében van s ezzel az összeggel, valamint ruháival öccse tetszés szerint rendelkezék.

*

Hunyady Sándor halála válatlanul ért mindenkit. Noha tudtuk, mennyit szenved és mint küszködik a gyilkos kórral, egyénisége annyira összenőtt az étellel, hogy senki sem hihetett a befegyesség hatalmának. Hunyady Sándor a közvetlen életét élte és írta; nem volt benne semmi konvenció, semmi merevség és mesterkelt magatartás; vidám, szabad és őszinte ember volt, friss elme, frissen fogadta az élet összes élményeit. Annyira idegen volt minden halál és minden elmúlás

tőle, írásai annyira gazdagok voltak a lét üde színeiben, hogy elmúlása sem feledtetheti soha mosolyát, ahogy nézte a világot, az embereket.

Persze, ez a vidámság, ez a mosoly már egy messzi és leszűrődött bölcsesség szelid emléke volt. Bródy Sándor fiában még mindig maradt jó, adag naturalizmus és természetes nyereség, hogy ne ringassa magát mesterkelt illúziókban a dolgok értelmét illetőleg. Csak ezt a kíméletlen naturalizmust már megszüpítelte valami kényszerű belenyugvás. Örök szivarja kéklő füstjén át nézte Hunyady Sándor a világot, passzíván üldögélt klubokban, kávéházakban, nem szerette a sietős tevékenységet és a mozgalmas gondolkodást. Az élet magától folyt előtte, anélkül, hogy ő beleszólt volna valamit. Szeliden nézte az embereket, nem vétette el hibáikat és a valóságot. De mindent kibékített ez a passzivitás, mely mögött ott volt a bánom is én tartózkodó fölénye és a belenyugvás, ahogy a művészek és a megfigyelőnek kívül kell maradnia az élet mozgalmas cselekményein. Az apa, Bródy Sándor, még ököllet és szatirá-

val ment neki az életnek; a naturalizmus hőskora volt ez, a felsőbbes kritikaié, sőt nagyotmondásé, mely megremegteti a pihenő burzsoát és az elégtársadalmat.

Hunyady Sándor már e társadalom gyermekének érezte magát; eltéphetetlenül odakötötte a származás szálaival anyja, Hunyady Margit, akinek dzsentrifalcsaládból szédült a színésznői sorsba és a fiú már örökölte a nemesi, birtokos ősek passzivitását, nyugalmát. Bohémorsot is örökölt atyjától, anyjától — különös kontraszt volt ez, ahogy az író, akinek válságos időkben sokat emlegette nemesi őseit, előkelő mai rokonságát s szerette a főrangú társaságokat, belerögződve a maga passzív nyugalmába, ott hanyódott, kallódott arisztokratikus fölényrel Budapest tünde vagy szomorú éjszakáiban. Még itt is látjuk a kávéházak karzatán, a klubok termeiben, szivarjával, szmokingban vagy elegáns sötét ruhában, amint gondosan vacsorázik és panaszozza cukorhaját vagy mint éjszakákon át kártyázik szüntelenül. Sohasem volt otthona, a kávéház és a klub füstös, levegője volt atmoszférája, szál-

lodákban aludt egész életében s ha ismerőssel találkozott, egyre bágyadtabb arca hirtelen valami konvencionális, kötelező kedvességgel öltött; a bánatos, szegény öreg gyermek képére kiült a mosoly, ahogy szeretni szeretete volna csalódott szívével az embereket. Vonzódott, vágyódott az emberek felé; talán azért is élt ily honyódott életet, ahol a bohémesség szélső extravaganciái ölelkeztek a társasági úriember bonómiajával és illemével, hogy minél többet, minél változatosabb emberek között lehessen. Kenyereslányok, kifutók, inasok éppen úgy érdekelték, mint grófok és grófnék; s láttuk Kolozsvárt, amint az írás kényszere közepebbe (mert írnia, írnia kellett szüntelenül és még hozzá kedveset, kedélyeset, mosolygóst, optimistát, mert ezt várták tőle szerkesztők, közönség egyaránt) egyszerre felengedett s könnyes meghatódottsággal borult az öreg város ölére — itt érezte magát otthon igazán. Erdélyben.

Az írást említettük, az írás kényszerét és a művet, a nagy művet hiányoljuk talán. De írhat-e nagy művet nálunk az író, aki valóban az életet éli és

nem merevül valami sznob, mesterkelt és hazug aszkézisbe könyvek között? Írt-e „nagy művet“ Krúdy Gyula vagy Ambrus Zoltán s Hunyady Sándorral együtt mégis mily gazdagok! Hunyady Sándor, az éjszakai szelid sétáló és megfigyelő, a városok mélységeinek ismerője, vidéki vidámságok és keserőségek alapos elemzője is micsoda tarkasággal, bőséggel szédíti, aki írásaiba belefelejtkezik. Szép és szabad nyelve, őszinte és közvetlen írása megéjt. Gazdag és természetes ez a nyelv — Hunyady Sándor született elbeszélő. Érdeklí az élet minden változata, egyformán otthon van a nagyváros éjszakájában, a vidéki kastélyban, a kávéházban, a kúrián, a csendes falun s mindenről egyforma szívesen beszél. Az esetek, az anekdoták érdeklí s írásai gazdagok az emberi sorsok, esetek változataiban. Szétszórtá önmagát, de egyszer majd az ő írásaiba is beletekinthetünk, ha újra ismerni akarjuk 1930/40 budapesti életét. Keserűségét, kiábrándultságát gondosan elrejtette, idegen volt tőle minden hamis szplin, nem formált mesterművet és szobrot önmagából. De húsból, vér-

ből való ember volt s ezt sohasem feledhetik, akik szeretik a szabad emberiséget s akiket még érdekelnek az élet változatai, meglepetései, mélységei.

Gogolák Lajos